

Co přináší vítr aneb Z nížiny do Velké kotliny

Naučná stezka

Velká kotlina

Vítr je chytil, zvedl a unášel, jako by byli pířka, obrovskou rychlostí. Letěli dlouho, vítr byl chladný, stoupal stále výš a stále rychleji... Pak se zatočil, jakoby se propadl a ztratil sílu. Pustil je. Přistáli v měkkém mechu. Chvíli se rozhlíželi, ale stejně nezjistili, kde jsou. Teplota ale nebyla nepříjemná, našli i něco k jídlu. Rozhodli se, že zůstanou. A tak našli nový domov...

Jak proudí vítr

Příběh popisuje proudění větru v horách, který spolu s dalšími podmínkami tvoří tzv. anemo-orografický systém – zjednodušeně systém působení větru v horách. Na návětrné straně kopce, směrem k jeho vrcholu, se proudění vzduchu urychluje. Na hřebeni je vítr nejrychlejší, vyfoukává drobné částičky, v zimě odvívá sních. V závětrí za vrcholem se sních hromadí.

What the wind brings, or From the lowland to Velká kotlina

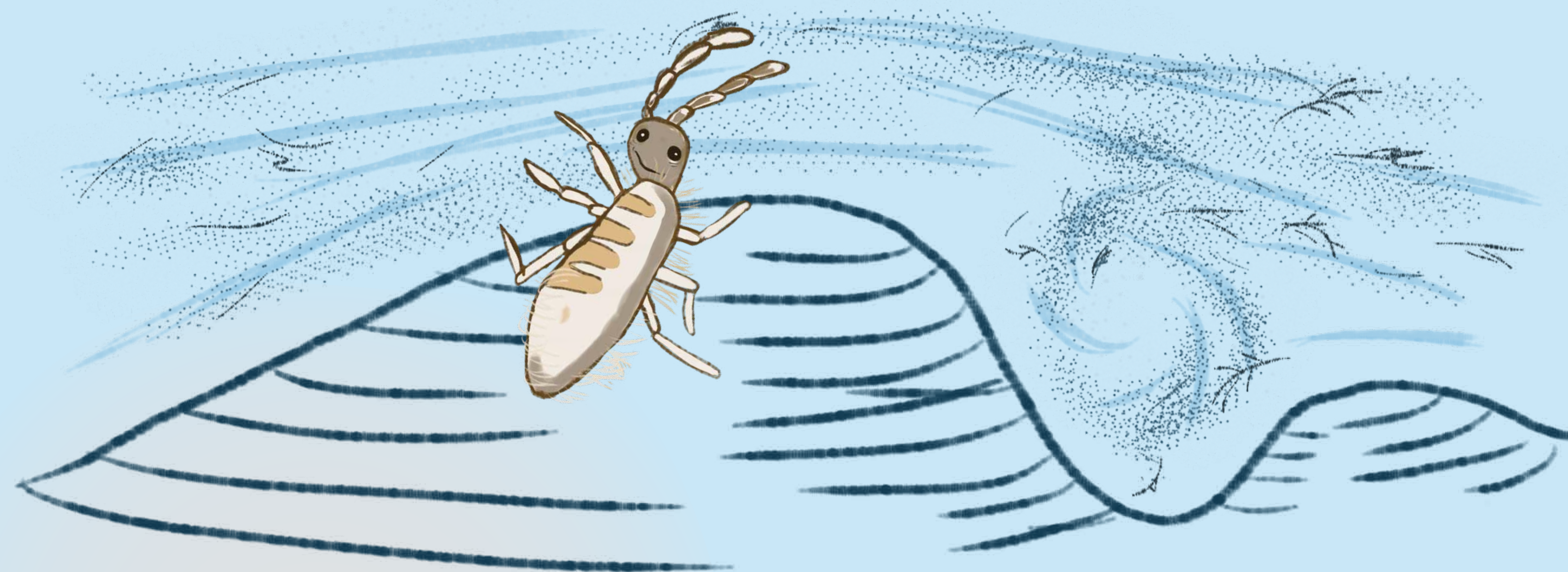
Wind is one of the agents which affect the richness of species in Velká kotlina. It blows over the ridges and brings seeds, parts of plants, small animals. It often carries them from far away, from the lowlands and warmer regions. Over the ridge, it slows and deposits its load on the slopes and bottom of the cirque. On the windward side of the hill, towards its peak, air movement speeds up. On the ridges, the wind is fastest, blowing small particles, in winter carrying snow. In places sheltered from the wind, the snow builds up. Large layers and extensive snowdrifts can achieve thicknesses of 10 m. When these layers slip away in the upper parts of the basin, avalanches are formed.

Was bringt der Wind oder Aus der Ebene in das Gebiet Velká Kotlina

Der Wind ist einer der Faktoren, die Einfluss auf den Artenreichtum im Gebiet Velká Kotlina haben. Er bläst über die Kämme und transportiert Samen, Pflanzenstücke, kleinere Tiere. Oftmals bringt er sie aus großen Entfernungen, aus Niederungen und wärmeren Gebieten. Hinter dem Kamm wird er langsamer und läßt seine Fracht an den Hängen und am Boden des Kars ab. Auf der Wetterseite eines Hügels, in Richtung zu seinem Gipfel, beschleunigt sich die Luftströmung. Auf dem Kamm ist der Wind am schnellsten, er bläst kleinere Teile auf, im Winter weht er den Schnee weg. Im Windschatten hinter dem Gipfel sammelt sich der Schnee an. Große Schichten und ausgedehnte Verwehungen erreichen eine Mächtigkeit bis zu 10 m. Wenn diese Schichten im oberen Teil eines Kessels abreißen, entstehen Lawinen.

Co przynosi wiatr albo Z nizin do Wielkiej Kotliny

Wiatr to jeden z czynników, które mają wpływ na bogactwo gatunkowe na tym obszarze. Wiatr wieje przez grzbiety góry, przynosi nasiona, kawalki roślin, drobne zwierzęta. Często przynosi je z daleka, z nizin i cieplejszych obszarów. Za grzbietem traci prędkość i odkłada swój ładunek na stokach oraz dnie karu. Po nawietrznej wzgórza, w kierunku szczytu, prąd wiatru przyspiesza. Na grzbiecie wiatr jest najszybszy, wydychuje drobne cząstki, w zimie natomiast zwieja śnieg. Po zawietrznej stronie, za szczytem gromadzi się śnieg. Grube warstwy oraz rozległe zaspy śnieżne osiągną nawet 10m. Kiedy w górnej części kotliny warstwy te się zetną, powstaną lawiny.

Z nížiny do Velké kotliny

Krátký příběh je patrně příběhem mnoha rostlin a živočichů ve Velké kotlině, neboť vítr je jedním z činitelů, které mají vliv na bohatství druhů. Fouká přes hřebeny a přináší semínka, kousky rostlin, drobné živočichy. Mnohdy je nese z velké dálky, z nížin a teplejších oblastí. Za hřebenem zpomalí a uloží svůj náklad na svahy a dno karu.

Když se sních hromadí

V závětrí za vrcholem Vysoké hole se ve Velké kotlině každou zimu nahromadí velké množství sněhu. Velké vrstvy a rozsáhlé závěje dosahují mocnosti až 10 m. Když se tyto vrstvy v horní části kotliny utrhnou, vznikají laviny. Pokud laviny nesjedou, závěje na jaře odtávají postupně a sních zde vydrží do června, někdy až do července. Délka sněhové pokrývky má velký vliv na rozmístění různých druhů rostlin a živočichů a jejich společenstev v kotlině.

V teple a závětrí

Velká kotlina je v závětrí, schovaná před západními a severozápadními větry hřebenem Kamzičnicku a Vysoké hole. Její klima je tedy teplejší a vlhčí než na hřebenech okolních hor, třeba Pradědu, který patří k největrnějším místům střední Evropy.

Víte, že kdysi, snad již od 15. století, se na horních svazích Velké kotliny i okolních holích každoročně pásala stáda dobytka? Pastva měla velký vliv na rozšíření řady druhů rostlin a živočichů v jesenickém bezlesí. Po ukončení pastvy v první polovině 20. století řada rostlin a s nimi i hmyzu začala mizet.

Víte, že mnohé vzácné druhy rostlin našly poslední útočiště na skalách Velké kotliny?

Víte, že kamzík je v Jeseníkách nepůvodní a byl zde vysazen v roce 1913? Spásá vzácné rostliny na skalách, kam se původní druhy býložravců nedostanou.

Naučná stezka byla vybudována v rámci projektu „Jednotný informační a komunikační systém ochrany přírody v NUTS II Moravskoslezsko“. Projekt je realizován s příspěvkem finančního nástroje Evropské unie LIFE – Spolufinancování Moravskoslezským krajem. Vydal Spolek Přátelé Vrběnka ve spolupráci se Správou CHKO Jeseníky a ACTAEA – společnost pro přírodu a krajinu. Více informací najdete na www.jeseniky.ochranaprirody.cz.

Texty: Kateřina Kočí, Martin Kočí, Jindřich Chlapík, Miroslav Zeidler / Technická spolupráce: Jan Halař, Marek Banaš, Leo Bureš
Foto: Martin Kočí, Leo Bureš, Petr Šaj, archiv Správa CHKO Jeseníky a Actaea / Design: simec+ryšková, Rožnov pod Radhoštěm / Tisk: Velkoplošný tisk

